

SAMEN VOOR ELKAAR

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2022 - 2026

GEMEENTE EDE

INHOUD

1

1.1 ZORG VOOR JONG EN OUD	9
1.2 MANTELZORG	10
1.3 GEZONDHEIDSZORG	11
1.4 PARTICIPATIE	12
1.5 ARMOEDE, SCHULDEN EN DAKLOOSHEID	13

2

2.1 WAARDEN EN TRADITIES	17
2.2 VERENIGINGEN EN VRIJWILLIGERS	18
2.3 SPORT EN JONGERENBELEID	19
2.4 BUURT, WIJK EN DORSPHUIZEN	20
2.5 ONDERWIJS	21
2.6 KUNST EN CULTUUR	22

COLOFON

Dit verkiezingsprogramma is een uitgave van CDA-Ede.

Fotograaf: Mariella Gijsbertsen en Marten Idema

Januari 2022

3

3.1 WONEN	25
3.2 SCHONE WIJK OF BUURT	26
3.3 KLIMAAT EN ENERGIE	27
3.4 BEREIKBAARHEID EN VERKEER	28
3.5 NATUUR EN LANDSCHAP	30

4

4.1 ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID	33
4.2 EDE-CENTRUM, DORPS- EN WIJKWINKELCENTRA	34
4.3 LANDBOUW EN LANDELIJK GEBIED	35
4.4 TOERISME	36

5

5.1 PARTICIPATIE EN DIENSTVERLENING	39
5.2 VEILIGHEID EN OPENBARE ORDE	40
5.3 GEZONDE GEMEENTE- FINACIËN	41
5.4 REGIONALE SAMENWERKING	42

HIER STAAT

HET CDA-EDE VOOR

Politiek gaat over alles wat van waarde is. Over leven en samenleven. Over het leven van alle dag; óns leven. Politiek is eigenlijk een continu gesprek met elkaar over wat het goede leven en samenleven is. Over hoe wij daarbij tot bloei komen, elkaar aanspreken, voor elkaar zorgen en hoe wij ons ontspannen. Over wat menswaardig en mensenwaardig is en over waar we naar verlangen en wat we juist verafschuwen.

DIT DRIJFT ONS

Binnen die politiek is CDA –Ede een partij die samen met anderen werkt aan een beter, duurzamer en veiliger Ede. Bij ons staan de mensen centraal. We doen dat vanuit een christelijk mensbeeld, voor ons de C van het CDA. Dat begint bij het feit dat het leven gegeven is. Mensen zijn unieke schepselen van God en vanuit dat perspectief gelijkwaardig aan elkaar. Het maakt ieder individu als mens waardevol en waardig. Ongeacht beperking, leeftijd of geloof.

Ons leven krijgt pas echt betekenis als we samenleven met anderen. Mensen hebben boodschap aan elkaar, zien naar elkaar om en voelen de verantwoordelijkheid om de ander te helpen. Juist daarin onderscheidt het CDA-Ede zich: Meer vertrouwen in de kracht van de samenleving zelf en deze optimaal benutten. Dat betekent dus niet dat mensen zoveel mogelijk zelf uit moeten zoeken. En al helemaal niet dat de gemeente alles voor jou kan regelen.

Inwoners die verantwoordelijkheid nemen verdienen onze grote steun. De mensen die voor elkaar zorgen en met eigen initiatieven komen ook. De gemeente en alle inwoners, samen zijn we verantwoordelijk voor een nog beter Ede. Dat begint klein. Gewoon in je eigen buurt, wijk of dorp.

WAARDEN EN NORMEN, TRADITIES EN EIGENHEID

Voor waarden en normen is een stevige plek bij het CDA-Ede. Standpunten bepalen wij op basis van onze uitgangspunten: rentmeesterschap, gespreide verantwoordelijkheid, solidariteit en publieke gerechtigheid. Zo ken en herken je ons. Onze waarden zijn geïnspireerd vanuit de christelijke traditie.

Waar normen met de tijd veranderen, vormen de christelijke waarden voor het CDA-Ede een blijvend houvast: respect, verantwoordelijkheid en naastenliefde.

Burgerschap betekent samen met je directe omgeving leven volgens dezelfde waarden, normen, rechten en plichten. Thuis kan alle vormen hebben: een familie, gezin, alleenstaand of situaties waarin mensen samenleven en voor elkaar zorgen. Daarnaast spelen onderwijs, sociale contacten, (sport)verenigingen, maatschappelijke organisaties en geloofsgemeenschappen een belangrijke rol. Samen voor een beter Ede.

Ede is een gemeente met veelkleurige opvattingen, behoeften, geloofsovertuigingen, personen, normen en waarden. Daar zijn we trots op. Het is belangrijk dat iedereen zich hierin kan herkennen, zich thuis voelt en zijn eigenheid mag behouden.

VOOR EEN BETER EN VOORAL DUURZAMER EDE

We willen onze omgeving goed doorgeven aan onze kinderen en kleinkinderen. Onze uitgangspunten daarbij: Bewaren wat goed is, maar ook vruchtbaar maken, verbeteren en innoveren. De aarde is ons gemeenschappelijke huis. Dat betekent dat onze verhouding tot de aarde en onze medemens in het teken moet staan van zorg en respect. Niet van uitputting en uitbuiting. De belangrijkste vraag die wij ons moeten stellen, is: Zijn wij goede voorouders?

Dit zijn de grondgedachten van het CDA-Ede. Zo stelden wij ons verkiezingsprogramma op. We laten je lezen hoe we over allerlei zaken denken en wat onze plannen zijn voor de gemeente Ede. Daarbij staat de zorg voor elkaar en een duurzame leefomgeving steeds centraal. Zodat het in de Ede goed samenleven is en blijft.

Om dat te bereiken, vertrouwen we op de goede wil en inzet van al onze inwoners, vrijwilligers en mantelzorgers. En ook op bedrijven, organisaties en alle mooie initiatieven die we in onze samenleving zien. Daarmee zijn we er nog niet. Een gemeentelijke overheid die ruimte geeft, stimuleert, betrouwbaar en dienstbaar is noodzakelijk om goed samen te leven.

LEESWIJZER

In vijf hoofdstukken werken we onze plannen verder uit. Het eerste hoofdstuk gaat over **'Zorg voor elkaar'**. In hoofdstuk twee staat de **'Sterke samenleving'** centraal. In hoofdstuk drie doen wij onze de plannen over de **'Duurzame leefomgeving'** uit de doeken. De mooie bedrijven in de gemeente Ede en onze plannen voor de economie komen terug in hoofdstuk vier over **'Eerlijke economie'**. Tot slot lees je in hoofdstuk vijf wat je van de gemeente mag verwachten als **'Dienstbare overheid'**.

1

ZORG

VOOR ELKAAR

*Mensen hebben boodschap aan elkaar.
We hebben elkaar nodig. De zorg
voor elkaar is het fundament onder
onze samenleving. We dragen samen
de verantwoordelijkheid voor een
zorgzame en rechtvaardige samenleving
waarin iedereen meedoet en ieder
mens telt. Het CDA-Ede ziet zorg als een
belangrijke taak van de gemeente Ede.
Daarnaast is zorg een gedeelde taak van
de samenleving: overheid, organisaties,
inwoners en cliënten . Dit vraagt om
een houding waarbij we zorgen voor
elkaar. Een cultuur waarin we inwoners
samen de juiste ondersteuning en zorg
bieden. Waarin we ervoor zorgen dat
zoveel mogelijk inwoners kunnen blijven
meedoen in de Edese samenleving.*

1.1 ZORG VOOR JONG EN OUD

Zorg begint thuis. Daar waar mensen onvoorwaardelijk voor elkaar zorgen en elkaar steunen. Een plek waar je geborgen en beschermd bent. Soms lukt dat niet en is een plek elders de beste oplossing. Het liefst tijdelijk, maar soms permanent. We zetten in op zorg met een menselijke maat, mensenwerk waarbij het belang van de cliënt voorop staat. Daarvoor is het nodig dat we samenwerken over de grenzen van de zorgdomeinen heen. Op die manier zijn de inwoners van de gemeente Ede echt goed geholpen.

AANDACHT VOOR ONZE OUDEREN

Goede ouderenzorg is voor het CDA-Ede een kwestie van beschaving. Naast liefdevolle en waardevolle zorg is er extra aandacht nodig voor ouderen die eenzaam zijn en/of te maken hebben met dementie. Juist dan willen we er voor hen zijn.

Wij willen:

- Goede thuiszorg op maat in Ede, laagdrempelig en bereikbaar in alle wijken, buurten en dorpen.
- Samen met maatschappelijke organisaties, verenigingen en kerken eenzaamheid bestrijden. Bijvoorbeeld met regelmatig bezoek aan ouderen die in een isolement dreigen te raken.
- Als gemeente Ede een dementievriendelijke gemeente zijn, zodat mensen met dementie zo lang mogelijk kunnen meedoen in de samenleving (www.samendementievriendelijk.nl).
- Ouderen de mogelijkheid bieden als vrijwilliger, coach of mentor hun kennis en ervaring te delen met jongere generaties en/of in projecten.
- Maatschappelijke initiatieven, leefgemeenschappen (zoals KOM samen leven) gericht op samen wonen, onderling zorg verlenen, ontmoeting en gemeenschapsvorming stimuleren en ondersteunen.
- Eerstelijnszorg in de wijk, buurten en dorpen zoveel mogelijk als één team laten samenwerken.

*“Zorg voor elkaar
is het fundament onder
onze samenleving.”*

AANDACHT VOOR JONGEREN

Kinderen moeten veilig en gezond op kunnen groeien in de eigen thuissituatie. Een goede start in het leven zorgt voor een goed fundament, waar je jaren later nog de vruchten van plukt. Voor een goede start(situatie) is daarnaast ook ruimte nodig voor creativiteit, ontwikkeling en zelfontplooiing. Daarom is het belangrijk dat kinderen en jongeren in Ede de juiste voorzieningen krijgen. Denk hierbij aan peuterspeelzalen, sportclubs, speelvoorzieningen, muziekverenigingen en culturele voorzieningen zoals poppodium Astrant.

Soms gaat opgroeien en opvoeden niet goed. Dan raakt de veiligheid of een gezonde ontwikkeling van kinderen in het geding. Juist dan is de gemeente Ede nodig. Dat kan in de vorm van extra hulp en ondersteuning zijn. Zelfs uithuisplaatsing kan nodig zijn. Bij uithuisplaatsing heeft pleegzorg onze voorkeur. Het liefst en zo mogelijk in het eigen sociale netwerk. Wij vinden de vorm van pleeggezinnen, gezinshuizen en steungezinnen een goede oplossing.

Wij willen:

- Per gezin één coördinerende hulpverlener en één plan.
- Ervoor zorgen dat de overgang van Jeugdwet naar Zorgverzekeringswet (waaronder pleegzorg voor pleegkinderen verlengen totdat ze 21 jaar oud zijn) voor de betrokken jongeren soepel verloopt.
- Meerjarige continuïteit in de samenwerking tussen gemeente en huisartsen (en inzet SOH, specialistisch ondersteuning huisartsen).
- Een goede balans tussen lichte en zwaardere zorg.
- Scherp(er) en zakelijk(er) kijken welke zorg kwalitatief echt nodig is en dit goed vastleggen in heldere inkoopafspraken met zorgaanbieders (met mogelijk hogere eisen).
- Een positief jeugdbeleid dat in samenspraak met de jongeren en de jongerenraad Ede wordt gemaakt. Daarbij staan vooral de jongeren van 10 tot 21 jaar centraal en hun behoeften voor ontwikkelen, recreëren en ontspannen.
- Dat alle jongeren maatschappelijke stages kunnen doen.

1.2 MANTELZORG

Zonder de inzet, liefde en aandacht van mantelzorgers in Ede is een goede zorg ondenkbaar. Mantelzorg is van onschatbare waarde. Tegelijkertijd is het niet iets waar je altijd bewust voor kiest. Vaak overkomt het je. Iemand van wie je houdt, wordt ziek en daar zorg je voor. Dat is zorgen voor elkaar en dat wil het CDA-Ede volop ondersteunen. De mensen die dat doen (jong en oud) verdienen goede ondersteuning van de gemeente. Dat kan met goede voorlichting, een passende waardering of respijtzorg bij overbelasting.

Wij willen:

- Dagbesteding en respijtzorg in de gemeente onveranderd in stand houden, zodat mantelzorgers van tijd tot tijd even op adem kunnen komen.
- Het aanbod van logeerszorg uitbreiden, zodat bijvoorbeeld mantelzorgers makkelijker een vakantie kunnen plannen.
- Meer aandacht voor scholieren en studenten die mantelzorg bieden.
- Laagdrempelige trefpunten in de gemeente Ede, goede voorlichting en passende ondersteuning en waardering.
- Mantelzorgwoningen en pre-mantelzorgwoningen mogelijk maken binnen de regels voor vergunningsvrij bouwen en gebruiken.

*“Mantelzorg is van
onschatbare waarde.”*

1.3 GEZONDHEIDSZORG

De coronapandemie heeft laten zien hoe kwetsbaar onze volksgezondheid eigenlijk is. In de twintigste eeuw voerden de zogeheten welvaartsziekten zoals hart- en vaatziekten de boventoon. Nu lijkt een nieuwe fase te ontstaan, waarin infectieziekten zich kunnen vermengen met bestaande gezondheidsproblemen. Er is veel meer aandacht nodig voor preventie, gedrag en leefstijl. Een groeiende groep ouderen, die extra kwetsbaar is en steeds langer zelfstandig woont, verdient goede zorg en ondersteuning. Ook neemt al jaren de druk op de mentale gezondheid van jongeren en jongvolwassenen toe. We hebben elkaar nodig en we zijn verantwoordelijk voor elkaar.

PREVENTIE(F) EN GEZOND LEVEN

Het welbevinden van mensen staat voor het CDA-Ede centraal. Onze gezondheid is een kostbaar bezit. Mensen zijn daarvoor op de eerste plaats zelf verantwoordelijk. Voorkomen is beter dan genezen. De opgave is dat de overheid - samen met maatschappelijke organisaties, scholen en sportclubs- zorgt voor een gezonde en veilige leefomgeving voor kinderen en jongeren. Sport en gezondheidspreventie zien wij als een gouden koppel.

Wij willen:

- Bekende Edenaren/sporters/ inzetten als ambassadeur voor een gezonde levensstijl.
- Sportverenigingen (en Sportservice Ede) blijvend betrekken bij het preventiebeleid voor jongeren.
- Gerichte voorlichtingscampagnes, vooral gericht op alcohol- en middelengebruik.

AANDACHT VOOR GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

De geestelijke gezondheidszorg staat onder druk. Dat leidt tot schrijnende situaties voor bijvoorbeeld mensen die te kampen hebben met verward gedrag. De wachtlijsten in de GGZ moeten daarom korter. De gemeente Ede mag zondermeer haar nek uitsteken en oplossingen uitvoeren die mensen snel helpen. Het gaat hier immers vaak om hele kwetsbare mensen, waarvoor geestelijke gezondheidszorg thuis en in de buurt noodzakelijk is.

Wij willen:

- Meehelpen aan een soepele samenwerking tussen instellingen en maatschappelijke partners in de geestelijke gezondheidszorg in de gemeente Ede.
- Meer aandacht vragen voor de financiering van cliënten die complexe zorg nodig hebben. Zij mogen in Ede niet tussen wal en schip vallen.

*“We zijn
verantwoordelijk
voor elkaar.”*

1.4 PARTICIPATIE

HART VOOR DE ZAAK BIJ PARTICIPATIE EN BIJSTAND

Voor het CDA-Ede geldt het uitgangspunt dat iedereen mee kan doen in de samenleving. Ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We kijken niet naar de beperkingen van mensen, maar naar hun gaven en talenten. We voorkomen dat jongeren tussen wal en schip belanden. Daarom is extra en blijvend aandacht nodig voor de aansluiting op de arbeidsmarkt van jongeren die van het voortgezet speciaal onderwijs (en praktijkonderwijs) komen.

Wij willen:

- Duurzame uitstroom vanuit de bijstand bevorderen en meer inzetten op sociale activering. Drempels verlagen om vanuit de bijstand (parttime) aan de slag te gaan.
- Dat de gemeente intensief blijft samenwerken met beroepsopleidingen, het UWV en sociale partners. Zodat mensen die moeilijk passen op de arbeidsmarkt, toch een baan kunnen krijgen.
- Inwoners in de bijstand aan een baan helpen of hen op een andere manier een bijdrage laten leveren aan de samenleving. Doel daarbij is onderhouden of opdoen van werkervaring.

- Verkeerd gebruik van uitkeringen tegengaan. De menselijke maat staat centraal bij het terugvorderen van onterecht verkregen uitkeringen.

INTERGRATIE EN INBURGERING VANUIT WEDERKERIGHEID

In Ede wonen of vestigen zich mensen met een andere culturele en/of nationale achtergrond. De aanwezigheid van arbeidsmigranten, de komst van vluchtelingen naar Europa is uiteindelijk ook een lokaal vraagstuk. Mensen in nood zijn voor het CDA-Ede welkom. De afgelopen jaren lieten we dat in Ede steeds zien. Van tijdelijke opvang in Harskamp tot langdurige opvang bij de Kop van Deelen. De gemeente is ervoor verantwoordelijk dat vluchtelingen snel een goed inburgeringstraject volgen. Werk en beheersing van de Nederlandse taal zijn belangrijk, maar leiden niet automatisch tot goed burgerschap. Culturele en lokale inburgering is nodig. Blijvende achterstanden of taalproblemen gaan we niet uit de weg en vragen om uitbreiding van het integratiebeleid.

Wij willen:

- Dat nieuwkomers en vergunninghouders de taal leren. Dat ze vanaf dag één in aanraking komen met onderwijsmogelijkheden en vrijwilligerswerk. Hiermee is de stap naar werk sneller gezet.
- Met behulp van vrijwilligers(netwerken) en maatjesprojecten ervoor zorgen dat nieuwe Nederlanders Ede leren kennen en snel hun plek vinden in de samenleving.
- Dat voor vijandigheid richting onze westerse samenleving geen plaats is in Ede.
- Dat diversiteitsvraagstukken een plaats krijgen. Bijvoorbeeld door betrokkenheid van Samen voor Ede.

1.5 ARMOEDE, SCHULDEN EN DAKLOOSHEID

Armoede, schulden en dakloosheid komt ook voor in de gemeente Ede. De samenloop van woningtekorten en armoedeproblemen leidde tot een forse stijging van dakloosheid. Daarnaast zijn voedsel- en kledingbanken nog steeds nodig, maar moeten uiteindelijk wel een tijdelijke oplossing blijven.

Wij willen:

- Het aantal kinderen dat in armoede opgroeit in vier jaar tijd halveren.
- De Edese minimaregelingen zo houden want ze zijn ruim.
- Pleiten voor scherpere regels voor schuldeisers, voor zover wij daarover gaan. Bijvoorbeeld met een maximum aan incassokosten en het terugbrengen van de maximale termijn voor schuldhelpverlening.
- Steun geven aan maatschappelijke initiatieven voor armoedebestrijding. Bijvoorbeeld met subsidie voor huisvesting of praktische hulp.
- Een ruimer aanbod van tijdelijke of flexibele woonvormen en een beperking van huisuitzettingen wegens huurschulden.
- Doorgaan met het woningbouwconcept van Housing First. Dat betekent dat mensen zonder voorwaarden vooraf een woning krijgen. Tegelijk krijgen ze een intensieve, integrale ondersteuning bij hun verdere herstel.

Alle betrokkene rond de tafel en gericht op realistische afspraken.

- Daklozen en buitenslapers onderdak bieden in gebouw 17.

INCLUSIEF SAMENLEVEN

Wanneer het gaat over inclusie wordt vaak een bredere groep bedoeld. Niet alleen de groep mensen met een (fysieke) beperking, maar ook andere groepen mensen die zich om verschillende redenen uitgesloten voelen van volwaardige deelname aan de samenleving. Denk aan leeftijd, etnische herkomst of seksuele geaardheid.

Wij willen:

- Dat Ede rolstoel- en rollatoroegankelijk is.
- Samen met doven en slechthorenden de drie meest irritante blokkades in de gemeente Ede opruimen.
- Een samenleving waarin inwoners zich ongeacht leeftijd, afkomst of seksuele geaardheid veilig en prettig voelen en zich door de gemeente Ede gesteund weten.

2

STERKE

SAMENLEVING

Samenleven begint thuis. Ieder gezin of familie is een thuis. Het maakt geen verschil of je alleen woont, met zijn tweeën of met meer. Samenleven in Ede betekent dat we er met elkaar voor zorgen dat iedereen mee kan doen. Ongeacht afkomst, leeftijd, geaardheid, inkomen of mogelijke beperkingen. Samenleven betekent ook dat we naar elkaar omzien en mensen die het nodig hebben ondersteunen op een manier die bij hen past. Daarbij kijken wij naar wat iemand nodig heeft en niet alleen naar waar iemand recht op heeft.

2.1 WAARDEN EN TRADITIES IN DE SAMENLEVING

Het CDA is een partij van en voor mensen die een positieve bijdrage willen leveren aan onze steeds veranderende samenleving. Een samenleving waarin het individu, het 'ik', een steeds belangrijker plaats inneemt. Maar ook een samenleving waarin veel mensen vinden dat er teveel aandacht is voor ik en te weinig voor wij. We zien dat we met elkaar meer bereiken dan alleen. Dat gebeurt binnen verenigingen, scholen, (sport)clubs, samenwerkingsverbanden, kerken in de breedste zin van het woord, de familie, het gezin en ook gewoon op straat.

Wij stellen een zorgvuldige afweging van belangen voorop. En wij laten ons inspireren door de Christelijke waarden, die nog steeds actueel zijn. Het CDA zoekt naar nieuwe vormen van samenwerking en bestuur, die passen bij een nieuwe tijd, maar die altijd mensen centraal stelt. Wij gaan voor een overheid die vertrouwen uitstraalt, daarnaar handelt en denkt in kansen: toekomstgericht!

Wij willen:

- Initiatieven ondersteunen die een actieve bijdrage leveren aan waarden en tradities op sociaal en cultureel gebied en op het gebied van natuur. Waarden en tradities helpen ons om ons thuis te voelen in een onrustige wereld.
- De vormende en bindende waarde van kerkelijke en culturele verbanden en (sport-)verenigingen ondersteunen. Zij zijn dienstbaar aan de samenleving en de overheid moet hen daarin beschermen.
- Bewaren wat voor onze Edese geschiedenis, traditie en cultuur van belang is. Het Mausoleum, het Belgenmonument, de historische kazernesgebouwen in Ede, Harskamp en Deelen, de Muur van Mussert op De Goudsberg en de herdenkingsmonumenten op de Ginkelse Heide herinneren ons aan Ede als garnizoensstad of vertellen het verhaal van de Tweede Wereldoorlog in onze gemeente. Herinneringstoerisme is waardevol voor het CDA. We betrekken hierbij leerlingen en jongeren.

2.2 VERENIGINGEN EN VRIJWILLIGERS

Sportverenigingen, scholen, kerkelijke, culturele en maatschappelijke organisaties kunnen niet zonder vrijwilligers. Vrijwilligers zijn de kampioenen van de sterke samenleving. Je inzetten voor een ander en elkaar vinden veel vrijwilligers in Ede vanzelfsprekend. Zonder inzet van vrijwilligers kunnen we niet sporten, blijven de kerken dicht, kunnen scholen niets extra's organiseren, rukt de vrijwillige brandweer niet uit. Mensen die zich inzetten voor een ander zijn onmisbaar voor de samenleving. Wie vrijwilligerswerk doet, komt in contact met andere mensen. Het zorgt voor verbinding met mensen die je anders misschien nooit had ontmoet. Daardoor ontstaan sociale netwerken van Edese inwoners en organisaties. Samen zorgen zij voor het cement van een sterke Edese samenleving. Die sociale netwerken zijn niet vanzelfsprekend en hebben ook voortdurend de steun en waardering van de gemeente Ede nodig.

Wij willen:

- Dat de gemeente Ede pal staat voor haar vrijwilligers en verenigingen. Soms doet vrijwilligerswerk niet onder voor het werk van de professional. Bijvoorbeeld bij vrijwilligers, die zorgen voor iemand in de laatste fase van het leven. Of vrijwilligers die een maatje zijn van mensen met een psychiatrische aandoening. Deze speciale vrijwilligers kunnen niet zonder scholing en training.
- Dat de gemeente hierin investeert met gratis gerichte trainingen en cursussen.
- De regels versoepelen voor onkostenvergoeding van vrijwilligers en de administratieve lasten voor hen verminderen. Zodat ze niet terechtkomen in onbegrijpelijk papierwerk, trage procedures en kosten. De Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) voor vrijwilligers is gratis.
- Minder rapportageplicht bij subsidieverlening aan vrijwilligersorganisaties. We willen de omslag maken naar vertrouwen aan de voorkant in plaats van arbeidsintensieve controle aan de achterkant.
- De deskundigheidsbevordering van vrijwilligers stimuleren. Ervoor zorgen dat er bijvoorbeeld netwerken ontstaan waar vrijwilligers ervaring en kennis kunnen uitwisselen. Wij pleiten voor een persoonlijke benadering.
- Dat het verenigingssteunpunt helpt bij het 'matchen' van vraag en aanbod en het aanbod voor specifieke opleidingen voor vrijwilligers.
- Jongeren stimuleren om vrijwilligerswerk te doen, bijvoorbeeld via school. Het CDA-Ede vindt het belangrijk dat je al jong ervaart wat het betekent om vrijwillig iets te doen voor de samenleving.

2.3 SPORT

Sport brengt mensen in beweging, draagt bij aan gezondheid, zorgt voor ontspanning, ontmoeting en heeft daarmee een grote maatschappelijke waarde. Voor het CDA-Ede is niet het leveren van de beste prestatie het belangrijkste. Het gaat om plezier in het spel, de juiste mentaliteit en iets doen voor en met anderen. Op deze manier leren mensen belangrijke vaardigheden als samenwerken, doorzettingsvermogen en omgaan met tegenslag.

Sport draagt daarmee bij aan een belangrijke basis voor onze samenleving. Dat vraagt volgens het CDA-Ede om een divers en betaalbaar aanbod, waarbij sporten voor iedereen toegankelijk is. Ook voor mensen met een beperking of een kleinere beurs. Behalve bij verenigingen en commerciële aanbieders zoals sportscholen, ziet het CDA-Ede ook kansen voor sporten in de openbare ruimte.

Wij willen:

- Dat vrijwilligers onverminderd de motor zijn en blijven van veel verenigingen. Helaas zien we binnen veel verenigingen het aantal afnemen. Dat vraagt om actie. Daarom willen we het vrijwilligersklimaat en beleid binnen sportverenigingen verbeteren. De gemeente Ede moet hen hierbij helpen met gericht beleid en ondersteuning.
- Inwoners stimuleren om, naast sporten in verenigingsverband, buiten aan sport te doen. Daarvoor bieden we geschikte en uitnodigende buitenruimtes aan. Denk aan hardlooproutes, goede wandelpaden en sportvoorzieningen in wijken en dorpen.
- Inzetten op een zo goed mogelijk multifunctioneel gebruik van onze Edese sportaccommodaties. Ook willen we ervoor zorgen dat op dezelfde manier de onderwijsaccommodaties voor iedereen beschikbaar komen en dus goed worden benut.
- Als het CDA-Ede ons inzetten voor het verder ontwikkelen van 'open sportparken', zodat die veel meer dan nu het geval is, voor alle Edenaren toegankelijk zijn.
- Het gebruik van schoolpleinen in de wijken en dorpen voor iedereen stimuleren. We maken ons sterk voor heldere afspraken met de scholen hierover.
- Dat iedereen mee kan doen. Juist ook in de sport. Daarom wil het CDA-Ede gemeentelijke regelingen in stand houden. Mensen die minder te besteden hebben, kunnen zo altijd deelnemen aan sport.
- Dat de Sportraad als belangrijke gesprekspartner voor de gemeente Ede wordt betrokken bij het Edese sportbeleid. Zowel bij de vormgeving als de uitvoering.
- De zwembaden in Ede, Bennekom en Lunteren openhouden.

2.4 BUURT- EN DORPSHUIZEN

Buurten en dorpen hebben laagdrempelige ontmoetingsplekken nodig, waar het bruist van de activiteiten. Juist in deze tijd is steeds meer behoefte aan verbindingsplekken. Buurt- en dorpshuizen bieden een tegenwicht aan een samenleving waar steeds meer anonimiteit en eenzaamheid is. Buurt- en dorpsgenoten ontmoeten elkaar bij een gezamenlijke maaltijd, volgen cursussen, delen hun boeken of zetten andere activiteiten op.

Het CDA-Ede ondersteunt initiatieven om dorps- en buurthuizen op te zetten en in stand te houden. Dit kunnen ook andere plekken zijn waar mensen elkaar ontmoeten. Denk aan een multifunctionele accommodatie, een wijkgebouw, een sporthal, een kerkgebouw, de bibliotheek of een plaatselijk café.

Wij willen:

- Ontmoetingsplaatsen voor en door bewoners. In alle wijken en dorpskernen is er energie en bereidheid om hier iets voor te doen. Initiatieven van inwoners die gericht zijn op ontmoeten en verbinden moet de gemeente ondersteunen.
- Dat onze buurt- en dorpshuizen uitnodigend zijn en toekomstgericht blijven. Daarvoor investeren wij gericht in een passende en aantrekkelijke huisvesting. Bijvoorbeeld bij buurtcentrum De Kolk.
- Dat buurt- en dorpshuizen ruimte bieden voor een laagdrempelig loket. Een plek waar inwoners informatie en advies krijgen over zaken van de overheid en WMO-voorzieningen. We steunen Initiatieven van dorpsraden om te komen tot een (informatief) dorpsloket in hun dorp. Denk aan 'Dorpsloket Otterlo' en 'Loket Vraagt u maar' in Bennekom.
- Dat er op wijk- en dorpsniveau voldoende voorzieningen en mogelijkheden zijn waar jongeren terecht kunnen. Dat kan in de buurt- en dorpshuizen, maar ook op eigentijdse speel- en ontmoetingsplekken in buurt.
- Ontmoetingjongerenwerkers die zichtbaar aanwezig zijn in buurten en dorpen en activiteiten organiseren voor en door jongeren zelf.
- Via buurtbemiddeling helpen bij het gezamenlijk oplossen van problemen in buurten en dorpen. Dat doen we wanneer burens er niet samen uitkomen. Het CDA-Ede wil blijvend investeren in buurtbemiddeling en stelt daarvoor geld beschikbaar.

2.5 ONDERWIJS

In een wereld die razendsnel verandert en waar het steeds meer draait om kennis en informatie, leren we elke dag bij. Kennis, vakmanschap en vaardigheden zijn de basis om mee te kunnen doen en je eigen talenten volop te benutten. De gemeente respecteert de vrijheid van onderwijs, stimuleert diversiteit in het onderwijsaanbod, zorgt voor goede onderwijshuisvesting en draagt bij aan veiligheid op en rond de scholen. Een school moet een plek zijn waar je je thuis voelt.

Wij willen:

- Ons inzetten voor een goed gespreid onderwijsaanbod over wijken en alle dorpen.
- Goed onderhouden scholen die voldoen aan alle moderne eisen op basis van een meerjarig onderwijshuisvestingsplan.
- In het basisonderwijs ondersteuning bieden bij lessen gericht op natuur, voedsel en gezondheid.
- Via gerichte activiteiten op scholen aandacht geven aan sport, kunst en cultuur. Het zorgt ervoor dat kinderen zich in de volle breedte ontwikkelen en hun talenten ontdekken.
- De laaggeletterdheid halveren. Er zijn nog steeds veel mensen die moeite hebben met lezen en schrijven. Dit zet mensen onterecht op achterstand en kan leiden tot een tweedeling in de samenleving.
- Wij willen achterstanden wegwerken en het plezier in lezen terugbrengen met een onderwijsbreed leesoffensief. We doen dit samen met de scholen, Taalhuis Ede en sluiten werkgevers aan bij het Taalakkoord.
- Dat er voldoende stageplaatsen zijn voor (MBO-)leerlingen. Daarom ondersteunen wij initiatieven die vraag en aanbod samenbrengen. De gemeente Ede geeft zelf het goede voorbeeld en biedt binnen de eigen gemeentelijke organisatie stageplekken aan.
- Dat bestaande opleidingen beter aansluiten op de vragen en behoeften van werkgevers in de regio. We pakken initiatieven hiervoor in nauwe samenwerking met het regionale bedrijfsleven op.
- Ede leuk en aantrekkelijk maken voor studenten. Samen met studenten en studentenverenigingen gaan we Ede meer 'studentikoos' maken.

2.6 KUNST EN CULTUUR, EDESE EIGENHEID

Wij vinden het belangrijk dat iedere inwoner zich kan ontwikkelen via muziek, toneel of andere culturele vorming en toegang heeft tot plekken waar kunst en cultuur tot leven komen. Daarom is het belangrijk dat er laagdrempelige voorzieningen voor de beoefening van (amateur)kunst zijn en dat deze voorzieningen financieel worden ondersteund door de gemeente. De gemeente Ede, met haar wijken en dorpen, heeft een rijke cultuur. Cultuur draagt bij aan de persoonlijke ontplooiing van mensen en een gevoel van verbondenheid binnen gemeenschappen. In de gemeente Ede is behoefte aan plekken voor theater en kunst, zoals Cultura, Astant en ArtBase.

De gemeente Ede speelt een ondersteunende rol bij het bewaren van de geschiedenis. Dat kunnen monumentale gebouwen zijn, zoals op de kazerneterreinen. Of culturele gebruiken, zoals het oogsten van de trapakkers, Heideweek, Vlegeldag en Oud-Lunterse dag. Of het agrarisch erfgoed zoals boerderijen in de hele gemeente, de molens in Ede, Lunteren en Harskamp, de historische maalderijen in De Klomp en Lunteren en de Edese schaapskudde.

Wij willen:

- Dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren in aanraking komen met de lokale cultuur en musea. Het CDA-Ede steunt educatieve programma's op het gebied van muziek voor kinderen.
- Dat er verspreid over de wijken en dorpen laagdrempelige voorzieningen voor de beoefening van (amateur) kunst zijn en dat deze voorzieningen financieel worden ondersteund door de gemeente.
- Initiatieven ondersteunen voor kunst in de openbare ruimte. Bij voorkeur in samenwerking met lokale kunstenaars en het bedrijfsleven.
- Dat laagdrempelige voorzieningen voor het beoefenen van muziek en voor het lezen beschikbaar blijven, juist voor ouderen en kinderen. Voor inwoners die moeilijk een eigen bijdrage kunnen betalen, biedt de gemeente financieel maatwerk.
- De belangrijke rol van de lokale musea en de historische verenigingen benadrukken. Zij vertellen het verhaal van Ede door. Passende huisvesting en ondersteuning is voor hen van groot belang.
- Historische bebouwing en cultureel erfgoed zo veel mogelijk behouden en (laten) opknappen in de originele stijl.
- De lokale omroep faciliteren, zodat ze een eigentijds en modern aanbod brengen met informatie voor onze inwoners en zo kunnen verbinden.
- Aandacht voor Gods- en gebedshuizen. Een kerktoren is een zichtbaar beeldmerk. Het CDA-Ede is voor het behoud van deze beeldbepalende gebouwen.

3

DUURZAME

LEEFOMGEVING

Dit hoofdstuk gaat over de omgeving waarin we wonen. Deze omgeving is van ons allemaal. Van de mensen die er nu wonen én van de mensen die er nog niet wonen. Onze kinderen en kleinkinderen bijvoorbeeld. Wij willen hen een nog mooiere en betere omgeving nalaten. Daarom werkt het CDA-Ede aan een duurzame omgeving.

3.1 WONEN

De afgelopen jaren zijn er in dorpen en wijken veel woningen gebouwd. Ook staan er verschillende projecten op de planning. Toch is er een groot tekort aan vooral betaalbare woningen. Het gevolg is dat vraagprijzen worden overboden en de prijzen steeds verder stijgen. Tegelijkertijd blijven de wachtlijsten voor een sociale huurwoning onverminderd lang. Juist starters en jonge gezinnen vallen daarmee tussen de wal en het schip. Een grote groep mensen met een middeninkomen wordt bovendien dubbel geraakt. Ze verdient te veel voor een sociale huurwoning, maar niet voldoende om een hypotheek te kunnen afsluiten voor een koopwoning. Hierdoor zijn zij aangewezen op huurwoningen in de vrije sector met hoge huren en kleine oppervlaktes. Het CDA-Ede wil dat veranderen.

Wij willen:

- Meer woningen bouwen bijvoorbeeld op de locaties Kernhem Noord, De Klomp, in de dorpen en de kern Ede. Inbreiden en uitbreiden moeten gelijke trend met elkaar houden.
- Leegstand actief tegengaan. In deze huidige krapte is het zonde om bij leegstaande panden, zoals winkel-, bedrijfs- en kantoorpanden en braakliggende locaties kansen voor woningbouw te laten liggen.
- Dat binnen en rondom de dorpskernen het dorpse en landelijke karakter uitgangspunt is. Voor hoogbouw is ruimte in de kern Ede.
- Dat er bij projecten meer woningen in de categorie sociale huur, bereikbare koop of middenhuur worden gebouwd.
- Een vast deel van de nieuwe woningen reserveren voor jongeren en starters, zodat zij ook een kans krijgen op de woningmarkt.
- Als gemeente het voortouw nemen om samen met marktpartijen te experimenteren met de bouw van betaalbare woonvormen. Het gaat om koop en huur, speciaal gericht op het segment voor de middeninkomens. Dit is een groep woningzoekenden, die tussen wal en schip dreigen te vallen.
- Ons blijven inzetten om starters een betere kans te geven op de woningmarkt, bijvoorbeeld via koopgarant. Kopers krijgen een tijdelijke korting op de woning, waardoor de aankoop haalbaar is. Bij verkoop betaalt de koper de korting terug en de winst wordt gedeeld. Dit geld wordt daarna opnieuw ingezet voor koopgarant woningen.
- Dat er meer huurwoningen komen in de middeldure huur. Een segment waaraan op dit moment veel behoefte is.
- Meer passende woningen voor senioren dichtbij voorzieningen. Er zijn veel senioren waarbij de eengezinswoning te groot is. Zij willen graag verhuizen naar een kleinere (senioren)woning.
- Erfdelen rondom dorpen en buurtschappen mogelijk maken en vanuit de regeling Ruimte voor Ruimte meer inzetten op betaalbare woningen.
- Waar nodig in Ede gericht en weloverwogen het instrument van zelfbewoningsplicht inzetten.

3.2 EEN SCHONE WIJK OF BUURT

In heel Nederland is op dit moment sprake van een groot woningtekort. Gemeenten bouwen flink veel woningen. Dat is nodig en ook zichtbaar in onze dorpen en wijken. Een wijk of dorp heeft echter meer nodig dan alleen woningen. Een fijne plaats om te wonen vraagt om leefbaarheid. Die ontstaat doordat er plekken zijn waar mensen sociale activiteiten kunnen ontplooiën.

Wij willen:

- Een uitnodigende en goed verzorgde buitenruimte. Buitenlucht is gezond voor iedereen. Het CDA-Ede zet in op een openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen en te ontmoeten.
- Daarom extra investeren in de openbare ruimte, vooral in (delen van) wijken en dorpen waar veel mensen wonen. De kwaliteit van de openbare ruimte bepaalt voor een groot deel hoe we onze buurt beleven.
- Dat inwoners en bedrijven actief mee kunnen denken over wat zij willen met het openbare groen in hun straat. Zij krijgen de mogelijkheid om actief mee te doen. Bijvoorbeeld met de adoptie van een plantsoen of ander groen.
- Meer bomen en ander groen in de openbare ruimte.
- Het ecologisch groenbeheer met oog voor biodiversiteit in heel de gemeente Ede behouden.
- Kindvriendelijke buurten. De gemeente zorgt voor goede (ook informele) speelmogelijkheden in elke buurt. Het gaat om verschillende soorten spel en ontmoeting voor alle leeftijden en voor kinderen met en zonder beperking. De buurt willen we hierbij betrekken.
- Burgerinitiatieven op het gebied van spelbegeleiding, zoals speelotheken, speeltuinen, scouting en kindervakantiewerk zijn van groot belang en kunnen rekenen op medewerking van de gemeente.

*“Een fijne plaats
om te wonen vraagt
om leefbaarheid.”*

3.3 KLIMAAT EN ENERGIE

Rentmeesterschap is één van de kernwaarden van het CDA. We hebben onze omgeving te leen van onze kinderen en kleinkinderen. Hoe houden we de wereld draaiend op een manier die houdbaar is? Een wereld waar we gezond ouder kunnen worden, waar voldoende veilig voedsel is voor iedereen, waarin grondstoffen niet uitgeput worden en waarin de natuur, als belangrijke basis voor ons leven, ruimte heeft? Het is enorm belangrijk om oog te hebben en te houden voor duurzaamheid met aandacht voor mens, natuur, en economie. Zodat wij de wereld beter achterlaten aan onze (klein)kinderen. Dit lukt alleen als we dit samen doen: inwoners, coöperaties, bedrijven en de gemeente.

Wij willen:

- Dat gemeente een actieve, stimulerende en adviserende rol vervult als het gaat om energiebesparing. Energie die je niet gebruikt is immers het meest duurzaam. Het CDA-Ede zet daarom vol in op isolatie van woningen en energiebesparing.
- Dat overstappen op andere vormen van verwarming voor iedereen haalbaar en betaalbaar is en dat mensen de vrijheid hebben om zelf een keuze te maken voor een alternatief voor gas.
- Dat er meer en sneller aandacht komt voor andere warmtebronnen als geothermie, zodat het gebruik van houtige biomassa snel kan worden afgebouwd. Ede heeft met het warmtenet een goed alternatief in handen voor gas. Het gebruik van houtige biomassa zien we als een overgangsbrandstof.
- Ervoor zorgen dat nieuwe woonwijken per saldo meer energie opwekken dan dat zij zelf nodig hebben.
- Inwoners helpen om de negatieve gevolgen van houtstook en houtrook voor de omgeving te beperken.
- De bewustwording voor een duurzamere samenleving onder inwoners stimuleren. Daarom wil het het CDA-Ede de schooltuinen behouden en een actieve samenwerking tussen onder andere scholen, boeren, imkers en het IVN. Zo vergroten we kennis over natuur, milieu en onze voedselproductie.
- In het landelijk gebied en op industrieterreinen, samen met eigenaren, agrarische daken en bedrijfsdaken meer benutten voor de opwekking van zonne-energie. Bij nieuwbouw verplichten we dit zoveel als mogelijk.
- Kleine windmolens op het achtererf van een boerenbedrijf stimuleren, zodat zij kunnen voorzien in de benodigde elektriciteit.
- Grootschalige opwek van wind- en zonne-energie een plaats geven langs snelwegen en bij de grote industrieterreinen. De voorkeur gaat daarbij naar windmolens, zonnepanelen op daken en op restgronden. We zijn tegen zonnepanelen op landbouwgrond.
- Ondersteuning bieden aan initiatieven voor waterstof en groen gas.
- Dat alle nieuwe bouwplannen en grote reconstructies klimaatadaptief worden opgepakt en ingericht. Zo wil het CDA-Ede wateroverlast of hittestress voorkomen met de aanleg van waterbergingsmogelijkheden en de aanplant van groen.
- Inwoners en bedrijven actief betrekken bij klimaatadaptieve maatregelen. Afkoppelen van het regenwater van het riool en de aanleg van groene daken ondersteunt de gemeente.

3.4 BEREIKBAARHEID EN VERKEERSVEILIGHEID

De toename van het aantal woningen, verduurzaming en nieuwe vormen van mobiliteit zorgen ervoor dat we de komende jaren veel moeten doen op het gebied van mobiliteit. Een goede infrastructuur is van belang voor onze gemeente, zodat iedereen veilig naar school, werk of de winkel kan. Dat vraagt niet alleen om een veilige en duurzame infrastructuur waarbij we rekening houden met de leefbaarheid. Ook bereikbaarheid en parkeren zijn belangrijke pijlers van het gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid.

Wij willen:

- Blijvend investeren in de verbetering van het fietsnetwerk, inclusief de daarbij behorende voorzieningen als fietsenstallingen en oplaadpunten voor elektrische fietsen. Fietspaden willen we verbreden en verlichting verbeteren waar dat mogelijk is.
- Doorgaan met investeren in regionale 'snelfietspaden', waarbij we met nadruk kijken naar het noordelijke deel van onze gemeente. De elektrische fiets zorgt ervoor dat het steeds eenvoudiger is om grotere afstanden per fiets af te leggen. De fiets is daarmee een goed en reëel alternatief voor de auto en het openbaar vervoer (OV) binnen de regio.
- Voldoende en veilige parkeermogelijkheden voor auto's en fietsen aan de randen van het centrum voor winkelend publiek en zeker ook voor bewoners zelf.
- Meer laadpalen voor elektrische auto's. Zo dragen we bij aan duurzame mobiliteit en schone lucht in de stad.
- Investeren in de hoofdwegenstructuur van Ede. Zo garanderen we een goede doorstroming voor nu en in de toekomst. De N224 ter hoogte van Kernhem, het kruispunt bij Ziekenhuis Gelderse Vallei en de Galvanistraat lopen nu al tegen de maximale capaciteit aan.
- Bewustwording als het gaat om verkeersveiligheid. Dit vraagt om voorlichting en educatie. De inrichting van de weg speelt een belangrijke rol bij verkeersveiligheid.
- Voor elke wijk en dorp een verkeersplan dat inzicht geeft in mogelijke gevaarlijke verkeerssituaties. Daarbij komen verbeterpunten en een daadwerkelijke aanpak voor deze gevaarlijke situaties. Bij de herinrichting van onze wegen staat de verbetering van de verkeersveiligheid centraal.
- Strengere handhaving van verkeersovertredingen. Dat willen we bijvoorbeeld met de inzet van meer flitsers op de hoofdwegen en via onze handhavers in kinderrijke buurten en de omgeving van (sport)parken. Hiermee zorgt de gemeente voor de zelfstandige mobiliteit van kinderen. Veilige routes en oversteekvoorzieningen zijn belangrijk.

- De maximum snelheid op gevaarlijke wegen terugbrengen. Op de N224 willen we van 80 naar 60 km per uur. We gaan daarover in overleg met de provincie die wegbeheerder is.
- Een evaluatie over de effecten van de afsluiting van de spoorwegovergang aan de Kerkweg. We beoordelen deze uitkomsten in samenhang met de algemene doorstroming en barrièrewerking van het spoor. Afhankelijk daarvan maken we keuzes voor bijvoorbeeld een tunnel.
- Geen laagvliegroutes voor vliegtuigen over de Veluwe.

3.5 NATUUR EN LANDSCHAP

Daar waar Veluwe en Vallei samenkomen, vind je de gemeente Ede. Een unieke gemeente met veel bos en natuur. Een groen, weids en afwisselend landschap met een grote diversiteit aan dieren en planten. Het landelijk gebied binnen onze gemeente telt 19.000 hectare natuur. Tel daarbij de stroken en stukjes grond rondom de dorpen en in Ede zelf en we komen op nog meer meters groen. Al deze meters zijn voor de levenskwaliteit van mens en dier van groot belang. Helaas staat de kwaliteit van onze natuur onder druk. De biodiversiteit neemt af en de bodem raakt steeds verder uit balans. Het is meer dan ooit onze plicht om goed voor onze natuur en ons landschap te zorgen.

Wij willen:

- Ons inzetten voor een goede balans tussen natuur, landbouw en recreatie.
- Samen met agrarische en recreatieve ondernemers werken aan natuurdoelen bij realisatie en onderhoud. We maken ons sterk voor natuurinclusieve landbouw en landbouwinclusieve natuur.
- Zorgdragen voor de gezondheid van de Edese bodem. Een gezonde bodem geeft gezond water en voedsel en is bovendien cruciaal voor natuur, waterberging en landbouw.
- Het klimaatbestendig maken van de bodem. Begroeiing in natuurgebieden verdient alle aandacht.
- Meer maatregelen nemen zodat de natuur weer kan herstellen. Het bekalen van de Noord-Ginkel is slechts een eerste stap.
- De samenwerking binnen Levend Landschap voortzetten en uitbreiden, zodat de variatie in het landschap toeneemt en bestaande landschappen worden versterkt.
- Dat er voldoende groene BOA's zijn om te handhaven op overtredingen in onze bos- en natuurgebieden.
- Een natuurbegraafplaats mogelijk maken in de gemeente Ede.

4

EERLIJKE ECONOMIE

Het CDA is trots op de Edese ondernemers. Hun ondernemingszin brengt dynamiek en werkgelegenheid in onze wijken en dorpen en maakt ons aantrekkelijk als vestigingsplaats voor startende, innovatieve ondernemers en nieuwe inwoners. Actieve samenwerking in de regio en een goede lobby moet ons aantrekkelijke en innovatieve ondernemingsklimaat benadrukken.

4.1 ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

We willen een vitale en levendige gemeente zijn. Dat betekent voor onze gemeente dat we vooral in willen zetten op meer werkgelegenheid: meer banen binnen onze gemeentegrenzen. Sterke sectoren binnen de gemeente en de regio Foodvalley zijn de agrarische sector, IT, bouw en de zorg. De kansen die deze sectoren bieden, dragen we actief uit om nieuwe bedrijven aan te trekken. Voor economische groei zijn onderwijs, goede infrastructuur, een sterk MKB en een faciliterende overheid nodig.

Wij willen:

- De komende jaren ruimte bieden aan extra (kennisintensieve) bedrijventerreinen. Voor de dorpen willen we de bestaande bedrijventerreinen waar mogelijk uitbreiden. Rondom de A12 en A30 ter hoogte van Ede komt er ruimte voor nieuwe bedrijventerreinen. Op deze manier bieden we, naast ruimte voor wonen, ook ruimte om te werken.
- Bestaande bedrijventerreinen goed onderhouden, revitaliseren en waar mogelijk verdichten. Zodat we goed omgaan met de beperkte ruimte die er is.
- Ervoor zorgen dat de bedrijfsterreinen aantrekkelijk, duurzaam en veilig zijn en blijven. Per bedrijventerrein kijken we naar de verbetering van de veiligheid voor fietser en voetganger. Ook verdient de ruimtelijke kwaliteit en de aanwezigheid van groen aandacht.
- De ruimte achter het World Food Center inrichten voor werken en wonen, waarbij de nadruk ligt op kennisintensief werk.
- Dat het World Food Center er komt. De gemeente betaalt samen met andere overheden een groot deel van de kosten. Het WFC moet zichzelf in de komende jaren bewijzen en redden zonder extra geld van de gemeente Ede.

“Het CDA is trots op de Edese ondernemer.”

4.2 EDE-CENTRUM, DORPS- EN WIJKWINKELCENTRA

Op tal van plekken kunnen onze inwoners hun dagelijkse en wekelijkse boodschappen doen. Van wijkwinkelcentra, dorpskernen tot Ede-Centrum.

Wij willen:

- Een levendig en aantrekkelijk centrum van Ede. Dat betekent voor het CDA-Ede dat we leegkomende winkelpanden in het kernwinkelgebied voor detailhandel bestemd houden en wonen boven winkels stimuleren. In de aanloopstraten geven we meer ruimte om winkels te verbouwen tot huizen.
- Dat parkeren in de dorpen en wijkwinkelcentra gratis blijft. Tarieven in Ede-Centrum blijven laag en we zorgen ervoor dat parkeren in garages aantrekkelijker wordt.
- Voorzichtig omgaan met de openstelling van winkels op zondag. De zondagsrust is een groot goed. Openstelling van winkels op zondag is een aantasting van deze zondagsrust. Daarom heeft het CDA-Ede in 2015 tegen de winkelopenstelling op zondag gestemd. De huidige openingsmogelijkheden op zondag in de kern Ede zijn na een referendum en veel debat tot stand gekomen. We willen dit respecteren en de huidige openingstijden de komende jaren handhaven, maar niet uitbreiden.

4.3 LANDBOUW EN LANDELIJK GEBIED

De agrarische sector is belangrijk en kenmerkend voor onze gemeente. Agrariërs werken dagelijks met passie aan het produceren van ons hoogwaardige voedsel. Daarbij hebben de boeren een zorgfunctie voor de omgeving en beheren ze een groot deel van het landschap. De grond in De Vallei is rijk en onze Veluwe natuur kwetsbaar. We moeten er dus zuinig mee omgaan. Daarnaast staat binnen de sector het verdienmodel onder druk en hebben we te maken met de noodzaak om uitstoot van fijnstof en stikstof te verminderen.

Wij willen:

- Vitale agrarische bedrijven kansen geven. Uitbreiding en/of verbreding van het bedrijf biedt de mogelijkheid om een nieuwe generatie een plek te geven in het bedrijf. Hoe mooi is het als een bedrijf van generatie op generatie over kan gaan?
- In de gemeente Ede ruimte bieden voor biologische en gangbare boeren, voor extensieve en intensieve bedrijven. Daarbij staat werken aan de kwaliteit van de bodem, natuurinclusieve landbouw en circulariteit voorop.
- De zoektocht naar nieuwe verdienmodellen stimuleren zoals landschapsbeheer, agro forestry, bosbouw, insectenteelt en nieuwe gewassen.
- Meewerken aan de noodzakelijke reductie van stikstof en andere schadelijke uitstoot. Dit kunnen we bereiken door boeren die willen stoppen goed te faciliteren en door de juiste innovatieve maatregelen op de boerderij te nemen.
- Samen met boeren en andere omwonenden werken aan een gebiedsgerichte aanpak. De reductie van stikstof, de toekomst van het boerenbedrijf, water- en bodemkwaliteit, het landschap en opwekken van duurzame energie zijn de ingrediënten.
- Dat een goede functieverandering mogelijk blijft voor stoppende agrarische bedrijven, onder de voorwaarde dat de boeren die blijven door functieverandering niet worden beperkt.
- De landbouwgrond die de gemeente verpacht niet kortdurend, maar langjarig verpachten. Op die manier kan een boer investeren in biodiversiteit en bodemkwaliteit.
- We willen landbouwgronden zoveel mogelijk voor de landbouw behouden en zo bijvoorbeeld meer extensieve en grondgebonden landbouw mogelijk maken.

4.4 TOERISME EN RECREATIE

De Veluwe is een prachtige plek, niet alleen om te wonen, maar ook om te recreëren. Jaarlijks viert duizenden mensen hun vakantie in de gemeente Ede. We willen graag die mooie gemeente blijven waar mensen graag recreëren en op vakantie gaan. We koesteren de publiekstrekkingen: het Kröller-Müller Museum en Het Nationale Park De Hoge Veluwe.

Wij willen:

- Recreatie en toerisme in de natuur behouden, maar wel door rekening te houden met het aanwezige wild en door natuurwaarden te respecteren.
- Krachtige handhaving op permanente bewoning van recreatiewoningen.
- Ruimte bieden voor één of twee kwalitatief hoogwaardige hotels in de gemeente Ede.
- Dat de opbrengst van de toeristenbelasting ten goede komt aan recreatie en toerisme, onder andere voor de verbetering van de mountainbike- en ruiterroutes in de gemeente.
- Via het samenwerkingsverband Vitale vakantieparken blijven bijdragen aan het vernieuwen en verbeteren van de aanwezige vakantieparken op de Veluwe. Op die manier krijgt het recreëren op de Veluwe een nieuwe impuls.

5

2

DIENSTBARE

OVERHEID

De samenleving staat voor ons centraal. De gemeentelijke overheid is dienstbaar aan de samenleving en is er voor inwoners en ondernemers. De overheid is er om samenleven mogelijk te maken voor ons allemaal. Een betrouwbare overheid stelt duidelijke grenzen en geeft mensen zekerheid. De overheid is er ook om onrecht te bestrijden. Ze moet rechtvaardig zijn. En de overheid moet zorgen voor mensen die kwetsbaar en afhankelijk zijn.

De gemeentelijke organisatie moet duidelijk, transparant en slagvaardig zijn. Inwoners en ondernemers moeten actieve medewerking en goede, tijdige en begrijpelijke informatie krijgen. Waar nodig investeren wij in onze organisatie, zodat zij met voldoende capaciteit en kwaliteit de noodzakelijke opgaves aan kan pakken. Denk aan de verduurzaming van de leefomgeving en de versnelling van de woningbouw.

5.1 PARTICIPATIE EN DIENSTVERLENING

Participatie moet echte participatie zijn. Inwoners moeten mee kunnen denken over oplossingen in hun directe omgeving. De gemeente is er immers voor haar inwoners. Daarbij zoeken we nadrukkelijk naar mogelijkheden om inwoners, die zich minder laten horen, te bereiken.

Wij willen:

- Met onze wijk- en dorpsraden en inwoners per gebied, dorp of wijk een jaarlijkse agenda van speerpunten maken en deze borgen in onze gemeentelijke uitvoeringsprogramma's.
- Dat dorpsraden, de Jongerenraad, de ASDE, de Bosraad en andere adviesraden proactief betrekken.
- Veel meer dan nu nog het geval is met 'houtskoolschetsen' komen in plaats van dichtgetimmerde plannen. Om zo samen met inwoners plannen in hun directe leefomgeving te realiseren.
- Al in de planningsfase (vroeg fase) overleg organiseren met omwonenden en hen in de gelegenheid stellen om mee te denken. Zo verzamelen we goede ideeën, zorgen we voor meer draagvlak.
- Aandacht vragen bij inwoners voor de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties.
- Dat de gemeente de lokale kennis benut door expertpanels in te zetten rondom specifieke onderwerpen. In onze gemeente wonen veel mensen die kennis hebben van specifieke onderwerpen die in de gemeente spelen. Bijvoorbeeld omdat zij werken rondom de energietransitie, fietsveiligheid of binnen het sociaal domein. Mensen geven aan dat ze hun professionele kennis vrijwillig in willen zetten voor hun eigen leefomgeving.
- Inwoners het uitdaagrecht (Right to Challenge) geven. Als inwoners een project sneller, goedkoper of met meer draagvlak uit kunnen voeren dan de gemeente, dan krijgen zij hiervoor ruimte.
- Dat dienstverlening dichtbij de inwoners en ondernemers wordt aangeboden én waar mogelijk digitaal.
- De gemeente in eenvoudig Nederlands communiceert.
- Dat inwoners altijd met een medewerker van de gemeente moet kunnen bellen als de dienstverlening niet toereikend is.
- Dat bij iedere gemeentelijke regeling de mogelijk bestaat om maatwerk te leveren en uitzonderingen te maken. Regels doen namelijk niet altijd recht aan de praktijk en dan is ruimte nodig om daarvan af te wijken. De menselijke maat.
- Kunnen beschikken over een slagvaardige en wendbare gemeentelijke organisatie, die voorzien is van voldoende capaciteit en kwaliteit. Om zo maatschappelijke initiatieven en procedures voor onze inwoners goed en snel uit te kunnen voeren. Wij schromen niet om - waar nodig - extra te investeren in de gemeentelijke organisatie.

5.2 VEILIGHEID EN OPENBARE ORDE

We staan voor een samenleving waarin mensen zich thuis en veilig voelen. Veiligheid is een zaak van iedereen. Het CDA-Ede wil de veiligheidsproblemen in de gemeente samen met onze partners (politie, brandweer, maatschappelijke organisaties, bedrijven, burgers) aanpakken. Met preventie, toezicht en handhaving.

Wij willen:

- Volop inzetten op preventie. Het CDA-Ede ziet veel kansen in goede voorlichting vanuit de praktijk. Bijvoorbeeld voorlichting door ex-inbrekers of de inzet van teams op de markt die zakkenrollers naspelen om zo mensen op hun onoplettende gedrag te attenderen.
- Steun geven aan onze gemeentelijke handhavers. Zij zijn onze ogen en oren in het centrum en andere drukke plekken, maar ook in de woonwijken en dorpskernen.
- Dat iedere wijkagent spreekuur kan houden in een buurt-, wijk of dorps huis.
- Dat handhavers en wijkagenten goed bekend zijn bij onze inwoners en zichtbaar aanwezig zijn in wijken en dorpskernen. Om zo via 'korte lijntjes, korte lontjes' aan te kunnen pakken.
- Geen religieuze uitingen bij buitengewone opsporingsambtenaren. Wij vinden dat mensen in uniforme beroepen neutraliteit moeten uitstralen.
- Bij het bereiken van meer veiligheid de samenleving zelf ook een grote rol geven. Goede voorbeelden zijn wat ons betreft Burgernet, het Ogen-en-Oren project en de Whatsapp-groepen voor buurtpreventie. Het CDA-Ede wil dit soort initiatieven stimuleren.
- Dat de gemeente bij vandalisme zo snel mogelijk vernielingen in de openbare ruimte herstelt. Het CDA-Ede vindt het belangrijk dat er altijd aangifte wordt gedaan en wil - waar dat kan - de schade verhalen op de daders.
- Blijvend inzetten op een actieve bestrijding van ondermijning. De indringing van de criminele wereld in onze leefomgeving is een indringend vraagstuk dat iedereen aangaat.
- Meer mobiele camera's inzetten in de openbare ruimte waar narigheid is of wordt verwacht.
- Geen uitbreiding van coffeeshops in de gemeente Ede.
- Meer aandacht voor drugs- en alcoholpreventie bij evenementen, op scholen, onder jongeren en ouderen.
- Brandweer Stadspoort openhouden totdat de nieuwe kazerne aan de Peppelensteeg open is.
- Geen lokaal vuurwerkverbod.

5.3 REGIONALE SAMENWERKING

Ede maakt deel uit van verschillende samenwerkingsverbanden. Foodvalley is hiervan het belangrijkste voorbeeld. Veel keuzes over het aantal woningen, bedrijventerreinen en waar die moeten komen, worden gemaakt in regionaal verband in afstemming met Provincie en het Rijk. Zie ook de verstedelijkingsopgave voor circa 40.000 woningen, alleen al in de regio Foodvalley voor de komende jaren. Een grote opgave. Vanwege deze aspecten, maar vooral ook om het scheppen van een optimaal economisch, woon- en leefklimaat, werken we samen met andere gemeenten en zorgen wij gezamenlijk voor een goede inpassing van de grote opgaven die op ons afkomen en die je niet als elke gemeente afzonderlijk kunt benaderen.

Wij willen:

- Een actieve rol spelen in de regio om zo tijdig de grote opgaven op het terrein van wonen en werken een ruimtelijke plek te kunnen geven.
- Dat onderwijsinstellingen en andere partijen, zoals vervoerders, actief bij het regionaal samenwerkingsbeleid worden betrokken.
- Dat gemeenteraden beter in staat zijn om de kaders van de Regio Foodvalley vast te stellen en die te controleren.

*“Samenwerken aan een
optimaal economisch,
woon- en leefklimaat.”*

5.4 GEZONDE GEMEENTEFINANCIËN

We vinden dat we duurzaam moeten omgaan met de financiële middelen die voorhanden zijn. Onze uitgangspunten voor het financieel beleid zijn: zorgvuldigheid, spaarzaamheid, transparantie en gematigde lokale lasten.

Wij willen:

- Zorgen voor voldoende weerstandsvermogen waarbij we sparen voor gewenste toekomstige investeringen en voor het onderhoud van de openbare ruimte en herstructurering van oudere wijken of oudere bedrijfsterreinen.
- Dat de lokale lasten, waaronder de onroerende zaakbelasting (OZB), niet omhoog gaan.
- Dat begraafleges betaalbaar blijven, ze hoeven niet kostendekkend te zijn.
- Dat de gemeente transparant is over haar uitgaven. Bij het toesturen van de aanslag gemeentelijke belastingen geeft de gemeente een korte weergave van de uitgaven van het vorige jaar.
- Dat declaraties van bestuurders op de gemeentelijke website worden bekendgemaakt.
- Op de website van de gemeente Ede een duidelijk overzicht plaatsen van instellingen die gemeentelijke subsidie ontvangen.
- Dat de bouw van woningen of de verkoop van grond niet bedoeld is om de begroting van de gemeente sluitend te krijgen.

SAMEN VOOR ELKAAR

GEMEENTE EDE